

Kommunstyrelsen

Motion - Åtgärder för att förbättra vattenkvalitet i Baggensfjärden

Motion den 18 november 2019 från Christina Ståldal m.fl. (NL)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta följande.

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige fattar följande beslut.

Kommunfullmäktige noterar att intentionen i motionen redan är uppfyllda utifrån den redovisning som görs i tjänsteskrivelsen. Motionen föranleder därför inga ytterligare åtgärder. Kommunfullmäktige förklarar med den noteringen motionen färdigbehandlad.

Sammanfattning

Den 18 november 2019 inkom Christina Ståldal m.fl. (NL) med en motion, med förslag till samarbete med Värmdö kommun om flera åtgärder mot dålig vattenkvalitet i Baggensfjärden.

Nacka och Värmdö har sedan lång tid ett samarbete om vattenkvaliteten i Baggensfjärden. Kommunerna har tillsammans med konsult tagit fram förslag till åtgärdsprogram för Baggensfjärden, med utgångspunkt från mätdata i vattenområdet och förhållandena i tillrinningsområdet. Enligt förslaget bedöms det möjligt att med tiden uppnå god ekologisk status, med hjälp av ett antal åtgärder som minskar fosforbelastningen – framförallt handlar det om att minska utsläpp från enskilda avlopp och dagvatten. För den kemiska statusen är underlaget inte tillräckligt gott för en detaljerad åtgärdsplan, vilket gör att första åtgärden som behövs är ny och utökad provtagning.

I tillägg till det åtgärdsprogram som kommunerna har tagit fram kan nämnas att Nacka kommun blev ålagda enligt dom av mark- och miljödomstolen att senast 2023/2024 bygga ut kommunalt VA i hela sydöstra Boos kustområde, vilket är avgörande för att snabbt förbättra vattenkvaliteten.

Mot bakgrund av ovanstående bedöms att intentionerna i motionen redan är uppfyllda och motionen kan därmed motionen anses färdigbehandlad.

Förslagen i motionen

I motionen föreslås att kommunfullmäktige beslutar att

- omedelbart ta kontakt med Värmdö kommun för att höra om läget vad gäller mängden giftigt utsläpp och höra närmare hur planen i Värmdö är för att motverka detta.
- snarast informera Värmdö kommun om de konsekvenser det får för vårt gemensamma havsvatten och om Nackas ambitioner och mål om att snarast starta ett arbete mot en förbättring av vattenstatusen i enlighet med Sveriges ingångna miljöavtal för vatten i sjöar och hav.
- undersöka vad som gemensamt kan göras av Nacka och Värmdö i ett samarbete för att snarast förbättra vattenkvaliteten genom snabba åtgärder vad gäller allt från att stoppa orenat vatten i Baggensfjärden till att få bort giftutsläpp från fabriker.

Ärendets beredning

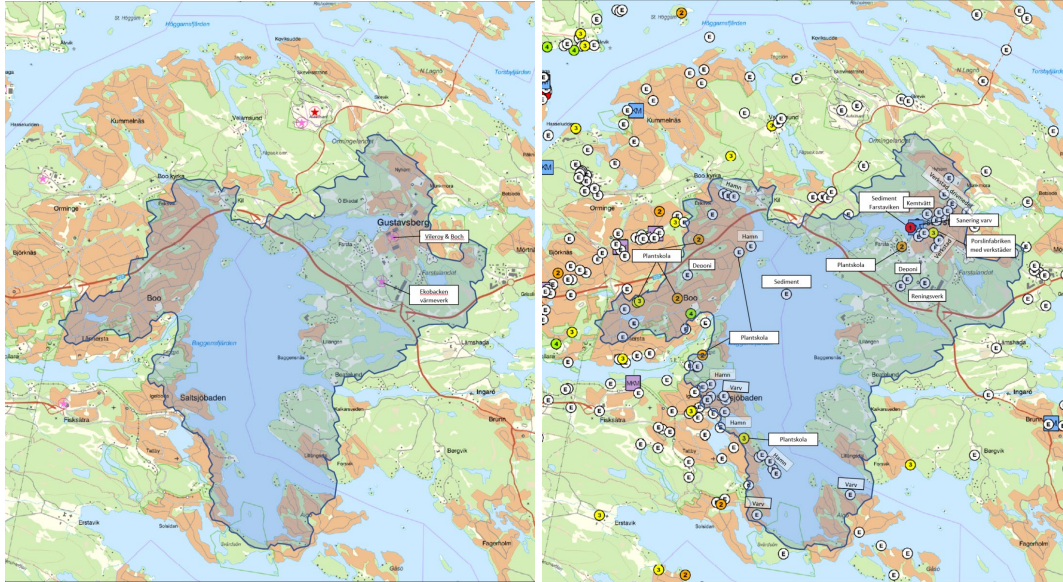
Stadsledningskontoret har remitterat betänkandet till miljö- och stadsbyggnadsnämnden. Förslaget till svar på motionen har beretts av miljöenheten.

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden beslutade i enlighet med miljöenhetens förslag med följande tillägg till utredningen: ”Nacka kommun blev dömda i Mark- och miljödomstolen den 25 september 2019 att före den 25 september 2023 (absolut senast 30 maj 2024) bygga ut kommunalt VA i hela sydöstra Boos kustområde, vilket är avgörande för att snabbt förbättra kvaliteten.”

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden

Beskrivning av området

Baggensfjärdens vattenyta uppgår till cirka 14 km² och har ett medeldjup av 20 meter och maxdjup på drygt 50 meter. Baggensfjärden är relativt isolerad från vattnet i övriga skärgården. Det största vattenutbytet sker söderut, över tröskeln vid Fällström (mellan Älgö och Ingarö) på ca 15 meters djup. Baggensfjärdens tillrinningsområde är 23 km² stort. I Nacka ingår östra Boo, östra Saltsjöbaden och västra Älgö, medan det på Värmdösidan omfattar centrala Gustavsberg och västra delarna av Ingarö. (Se bild.)

Figur 1 (t.v.). Baggensfjärdens primära tillrinningsområde, inklusive miljöfarliga verksamheter (B/C).

Figur 2 (t.h.). Baggensfjärdens primära tillrinningsområde, inklusive misstänkt förorenade platser.

Tillrinningsområdets avgränsning ovan är hämtad från Länsstyrelsen, och utgår ifrån höjddata.

Tar man hänsyn till tekniska anläggningar, som i kommunernas utredning, så justeras gränserna något främst inom Värmdö kommun.

Det finns fastigheter med enskilda avloppsanläggningar inom Baggensfjärdens tillrinningsområde inom både Nacka om Värmdö som bör åtgärdas och arbete pågår.

Inom tillrinningsområdet finns två anmälningspliktiga miljöfarliga verksamheter: Villeroy & Boch samt Ekbacken värmeverk. Båda ligger i Värmdö. Värmdö kommun driver ett tillsynsärende gentemot Villeroy & Boch, där utsläppen har utretts, och har förelagt verksamheten att rena lakvatten från sitt område. Villeroy & Boch har fått bygglov för ett reningsverk och arbetar nu med att uppföra anläggningen. Effekten behöver sedan utvärderas.

Inom tillrinningsområdet finns ett flertal misstänkt förorenade områden, som hänger samman med verksamheter som finns eller har funnits i avrinningsområdet. På Nackasidan är områdena utspridda längs kusten, och det handlar till stor del om småbåtshamnar och mindre varv, men även några plantskolor. I Värmdö ligger områdena samlade kring Gustavsbergs centrum, och det handlar om verkstäder (olika storlekar), deponi, varv och drivmedelsstationer. I Värmdö finns även Förstavikens sediment, som är mycket förorenat av omgivande verksamheter. Förstaviken (med närområde) ligger på Stockholms läns prioriteringslista över förorenade områden och är delvis åtgärdad (Kattholmen), men åtgärder i resten av området återstår. Pågående verksamheter får tillsyn enligt miljöbalken, för att hålla nere deras miljöeffekter.

Nacka och Värmdö har viss kontakt angående tillsyn, men miljöenheten (Nacka) kan inte redogöra för Värmdös prioriteringar i tillsyn av verksamheter och föroreningar.

Vattendirektivet

EU:s vattendirektiv är ett gemensamt regelverk som ska säkra en god vattenkvalitet i Europas yt- och grundvatten. Direktivet ställer krav på att EU:s medlemsländer arbetar på ett likartat sätt med inriktning på att minska föroreningar, främja hållbar vattenanvändning och förbättra tillståndet för vattenberoende ekosystem. Baggensfjärden har måttlig ekologisk status och uppnår ej god kemisk status.

Nacka kommun arbetar sedan lång tid tillbaka med att förbättra sjöarnas och kustvattnets status. Miljö - och stadsbyggnadsnämnden avsätter årligen pengar för Nackas arbete med vattendirektivet. Inom ramarna för detta projekt pågår ett långsiktigt arbete med förstudier och samordning av arbetet med att uppnå vattendirektivets krav på en god ekologisk och kemisk vattenstatus. Arbetet resulterar i lokala åtgärdsprogram som beskriver vilka åtgärder som krävs för att respektive vattenområde ska uppnå god status. Lokala åtgärdsprogram är redan framtagna för Neglingemaren, Vårgårdssjön, Ältasjön och Järlasjön. För Baggensfjärden finns ett förslag till åtgärdsprogram.

Åtgärdsprogram Baggensfjärden

Sedan 2018 har Nacka och Värmdö kommun tillsammans med konsult tagit fram förslag till åtgärdsprogram för Baggensfjärden, med utgångspunkt från mätdata i vattenområdet och förhållandena i tillrinningsområdet. Beting (förbättringsbehov) tas fram för att visa vad som behövs för att uppnå både god ekologisk och god kemisk status.

God ekologisk status

Det första steget för att uppnå god ekologisk status är att åtgärda kvalitetsfaktorn näringsämnen, där fosfor är avgörande. Sedan behövs en utvärdering av om minskad mängd fosfor har en positiv påverkan på övriga kvalitetsfaktorer.

Fosforbelastningen till Baggensfjärden kommer huvudsakligen från internbelastningen, d.v.s. från gamla utsläpp som sedimenterat på botten och sedan återförs till vattenfasen. Andra stora källor är vattenutbytet med angränsande vattenområden) samt dagvatten och enskilda avlopp Samt atmosfäriskt nedfall. Eftersom vattenutbytet med angränsande vattenområden varierar mycket från år till år, och beräkningsmässigt är mycket osäker, så blir fokus i första hand på att åtgärda de källor som bidrar med fosfor från land: Dagvatten och enskilda avlopp.

I förslaget till lokalt åtgärdsprogram föreslås åtgärder för att rena dagvatten samt minska belastningen från enskilda avloppsanläggningar.

Med de åtgärder som föreslås så bedöms Baggensfjärden därför kunna nå god ekologisk status, även om det kan ta lång tid innan situationen i blir så bra att miljö kvalitetsnormen uppnås.

God kemisk status

Åtgärdsprogrammet innehåller beting för kvicksilver, kadmium, bly, tributyltenn (TBT) och bromerad fenyleter (PBDE). Prover från 2009 visar att dessa ämnen finns i för höga nivåer för att god kemisk status ska uppnås, men det saknas underlag för att bedöma om Baggensfjärden kan uppnå god kemisk status (med nationella undantag) till 2027. För en representativ beskrivning av statusen idag, och vilka beting som är aktuella, behövs mer aktuella mätvärden. Första steget mot en god kemisk status bedöms därför vara att ta nya prover i sediment och vattenfas.

Givetvis är det alltid angeläget att minska utsläpp på vattenområden oavsett hur vattenområdenas status är. Nacka kommun har ingen information om hur mycket utsläppen från Villroy & Boch påverkar Baggensfjärdens status, men när lakvattnet renas via det planerade reningsverket minskar föroreningsbelastningen.

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget medför inte några ekonomiska konsekvenser, utöver de kostnader som följer av de ovan beskrivna åtgärderna för att förbättra vattenkvaliteten.

Konsekvenser för barn

De åtgärder som ska förbättra vattenkvaliteten i Baggensfjärden har positiva konsekvenser för barn och kommande generationer.

Bilagor

1. Protokollsutdrag från miljö- och stadsbyggnadsnämnden den 22 april 2020 inkl tjänsteskrivelse
2. Motionen

Andreas Totschnig
Miljö- och Bygglovsdirektör
Stadsledningskontoret

Anders Fredriksson
Enhetschef
Juridik- och kanslienheten

Rebecca Band
Kommunsekreterare
Juridik- och kanslienheten